

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
MAKTABGACHA VA MAKTAB TA‘LIMI VAZIRLIGI**

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**NIZOMIY NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY PEDAGOGIKA UNIVERSITETI**

“Tasdiqlayman”

Nizomiy nomidagi
O‘zbekiston milliy
pedagogika universiteti

“Kelishildi”

Maktabgacha va
maktab ta‘limi
vazirligi

“Kelishildi”

Oliy ta‘lim, fan va
innovatsiyalar vazirligi

**KASBIY (IJOBIY) IMTIIHONLAR DASTURI VA
BAHOLASH MEZONI
(Kunduzgi ta‘lim uchun)**

**“60110300-Maxsus pedagogika: Surdotarjimonlik”
bakalavriat ta‘lim yo‘nalishi uchun**

Toshkent – 2026

Dastur va baholash mezonlari Nizomiy nomidagi O‘zbekiston milliy pedagogika universiteti O‘quv-uslubiy kengashining 2026-yil 10-iyundagi 11-son qarori bilan tasdiqlangan.

- Tuzuvchilar:**
- **Z.N.Urunova**
O‘zMPU “Surdopedagogika va maxsus pedagogikaning klinik asoslari” kafedrasini mudiri, PhD, dotsent
 - **M.M.Kodirov**
O‘zMPU “Surdopedagogika va maxsus pedagogikaning klinik asoslari” kafedrasini o‘qituvchisi, PhD
- Taqrizchilar:**
- **L.R.Hayitov**
QDU “Defektologiya” kafedrasini mudiri, PhD., dotsent
 - **X.J.Kalbayeva**
O‘zMPU “Surdopedagogika va maxsus pedagogikaning klinik asoslari” kafedrasini dotsenti v.b., PhD

Kirish

60110300-Maxsus pedagogika: Surdotarjimonlik bakalavriat ta'lim yo'nalishi bo'yicha kasbiy (ijodiy) imtihon dasturi Oliy ta'lim muassasalaridagi daktilologiya va imo-ishora nutqi hamda surdotarjimonlik praktikumi fanlari dasturi asosida tuzilgan bo'lib, abituriyentlarning amaliy ko'nikma va malakalarini aniqlash uchun mo'ljallangan. "60110300-Maxsus pedagogika: Surdotarjimonlik" bakalavriat ta'lim yo'nalishiga hujjat topshirgan abituriyentlar kasbiy (ijodiy) imtihonda surdotarjimonlikning asosi bo'lgan daktilologiya va imo-ishora nutqidan amaliy ish bajarib, o'zlarining bilimlarini namoyon etadilar. Bajariladigan amaliy ishlar tasdiqlangan mezon asosida baholanadi.

I. Abituriyent bilimiga qo'yiladigan talablar

1. So'zlarni aniq va ravon, to'g'ri talaffuz qilgan holda daktillay olish, so'zning tovush tarkibiga e'tibor berish kerak. Berilgan matnni daktillayotganda daktilemalar aniq va tushunarli bo'lishi kerak. Bir so'zdan ikkinchi so'zga o'tayotganda kichik pauzaga rioya qilishi, qo'llar yuzning yonida, labga parallel turishi kerak. So'zlarni daktillayotganda og'zaki nutq bilan bir xil tezlikda bo'lishi kerak. Og'zaki nutq daktilemadan oldinda yoki aksincha orqada qolmasligiga ahamiyat berish kerak.

2. Daktillanayotgan qo'ldan gaplarni to'liq aytib berishi kerak. Gap tarkibidagi so'zlarni joy-joyida grammatika qoidalariga rioya qilgan holda o'qib berishlari kerak.

3. Biron bir mavzuni imo-ishora orqali aytib berishda har bir so'zning imo-ishorasini aniq va tushunarli ko'rsatishi shart. Imo-ishorani qo'llayotganda qo'llar yelka kengligidan chiqib ketishi kerak emas. Imo-ishora segmentatsiyasiga rioya qilishlari zarur. Ma'lum so'zning imo-ishorasini topa olmaganda gapning umumiy ma'nosini yo'qotmagan holda so'z o'yini orqali gapni imo-ishorada bayon qila olishlari kerak.

Abituriyent jadval bo'yicha belgilangan kunda har bir topshiriqqa 30 daqiqa vaqt davomida amaliy topshiradi.

Bu ishlarni baholash quyidagi tartibda amalga oshiriladi: Imo-ishora fanidan bajarilgan ishga 10 tadan so'zning imo-ishorasini ko'rsatib berish, daktillanayotgan qo'ldan gapni to'g'ri o'qib berish hamda erkin mavzuda matnni imo-ishorada ko'rsatib berish va bu savollarga sinov o'tkazuvchi komissiya a'zolari bajarilgan ishning hajmi va sifatiga qarab ball qo'yadilar. Har bir topshiriq bo'yicha ballar qaydnomaga yoziladi va umumlashtiriladi.

Mazkur yo'nalishda kasbiy (ijodiy) imtihonlar uchun qo'yiladigan maksimal ball – 93 ballni tashkil etadi,

Imo-ishora bo'yicha	- 30,0 ball
Daktilologiya bo'yicha	- 30,0 ball
Erkin mavzu bo'yicha	- 33,0 ball

IMO-ISHORA

№	Savollar mazmuni	To'liq javob uchun ball (har bir so'z uchun 3 balldan)
1	Oriyat, anglamoq, dilkash, qadriyat, mahrum qilmoq, payqamoq, uyushma, zehni o'tkir, tabiatshunoslik, mantiq	0-30 gacha
2	Urug', zerikarli, mashaqqat, matonat, zehn, jizzaki, muovin, mazmun, oddiy, aza	0-30 gacha
3	Muddat, ta'minot, isbot, tanqid, jonga tegmoq, havas qilmoq, ish tajriba, taniqli, zangori, ijara	0-30 gacha
4	Tashabbus, ozodlik, aniq, barbod bo'lish, qiynash, xusumat, ataylab, egallamoq, gumon, portret	0-30 gacha
5	Qasd qilmoq, hujum, dalil, zehn, qo'rqinchli, manzilgoh, repetitsiya, olim, imorat, to'g'rilamoq	0-30 gacha
6	Paydo bo'lmoq, xulq, osoyishtalik, ravon, hissa, dastgoh, odobli, alam, xalaqit bermoq, kengash	0-30 gacha
7	Boqimanda, ilhom, qahramonlik, iloj qilmoq, og'rinmoq, kinoya, o'g'irlik, tarbiyali, tashkiliy, tajriba	0-30 gacha
8	Ziyoli, musibat, dam-badam, tejash, qo'lansa, fikrlamoq, tirishqoq, holat, aviatsiya bombasi, nazorat	0-30 gacha
9	Opera, zavqlanmoq, josus, idora qilmoq, obro'sini to'kmoq, tarjimai hol, yallig'lanish, tashviqot yurgizmoq, qo'shimcha, erta	0-30 gacha
10	Ta'sir etish, qaramoq, dilkash, biyobon, boqish, tahqirlamoq, asosiy, harbiy, terrorchilik, josus	0-30 gacha

Imo-ishora bo'yicha abituriyentlarning to'plashi mumkin bo'lgan maksimal ballarning umumiy miqdori – **30,0 ball**

DAKTILOLOGIYA

№	Savollar mazmuni	To'liq javob uchun ball
1	Obi-havo chindan ham o'zgargan, ammo bahorning toza musaffo havosi, quyoshning iliqligi odamning dilini, tanini yayratadi.	0-30 gacha
2	Har qanday tuhmat alamli bo'lsa ham, inson sabri va matonati ila haqiqatni yuzaga chiqaradi.	0-30 gacha
3	Tirnoqqa o'tirgan holda xirillashadigan it haqida masal bor. Odamlarda ham shunday: ular yig'laydilar, lekin bu "tirnoq"dan tushishga jur'at etmaydilar.	0-30 gacha
4	Insonni yomon deb hisoblab, keyin pushaymon bo'lgandan ko'ra, uning yaxshi tomonlarini ko'rib, xato qilgan	0-30 gacha

	yaxshiroqdir.	
5	Mamalakatimiz bugungi kunda jahon maydonida o‘z o‘rniga ega bo‘lgan davlat sifatida kundan-kunga barcha sohalarida rivojlanib kelmoqda.	0-30 gacha
6	Ta’lim shunday qudratga egaki, u rivojlangan, qadr topgan zamin kuch-qudratli, o‘z mavqeiga ega bo‘ladi.	0-30 gacha
7	Xato qilish insoniyatga xos va bundan qo‘rqmaslik kerak, biroq qilgan xatolarimizni anglab turib to‘g‘rilashga harakat qilmaslik jaholatdir.	0-30 gacha
8	Inson qachonki qalbi istagan ishga bel bog‘lasa muvaffaqiyat qozonishi tayin chunki bu mehnatning tagida zavq yotadi.	0-30 gacha
9	Qahva butun dunyoda istemol qilinadigan ichimlik bo‘lib, uning tarkibida inson hayotiy jarayonlariga salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin bo‘lgan kofein moddasi mavjud.	0-30 gacha
10	Erta tongda uyg‘onib piyoda sayr qilish inson organizmiga ijobiy ta’sir ko‘rsatib, immunitetni oshirishga hamda nafas organlari faoliyatini yaxshilashga yordam beradi.	0-30 gacha

Daktilologiya bo‘yicha abituriyentlarning to‘plashi mumkin bo‘lgan maksimal ball – **30,0 ball**

Erkin mavzu bo‘yicha abituriyentlarning to‘plashi mumkin bo‘lgan maksimal ball – **33,0 ball**

II. Kasbiy (ijodiy) imtihonlarni o‘tkazish tartibi

60110300-Maxsus pedagogika: Surdotarjimonlik bakalavriat ta’lim yo‘nalishiga hujjat topshirgan abituriyent jadval asosida belgilangan kunda, har bir fandan 30 daqiqa davomida daktilologiya va imo-ishora nutqi fanidan amaliy topshiriqlarni bajaradilar. Qabul komissiyasi tomonidan shakllantirilgan guruhlar 20-30 nafar abituriyentlardan iborat bo‘lib, kasbiy (ijodiy) imtihon guruhlar bo‘yicha o‘tkaziladi.

Imo-ishora. Berilgan 10 ta so‘zning imo-ishorasini aniq va tushunarli qilib ko‘rsatib beriladi.

Daktilologiya. Daktillanayotgan qo‘ldan gapning grammatik qoidalarga rioya qilgan holda aniq o‘qib beriladi.

Erkin mavzu. Erkin mavzuda ixtiyoriy matnni og‘zaki nutq bilan parallel ravishda, ya’ni og‘zaki, daktil va imo-ishoraga aniq tarjima qilib ko‘rsatib beriladi. Ma’lum bir so‘zning imo-ishorasini ko‘rsata olmagan taqdirda gapning umumiy mazmunidan chetga chiqmagan holda tushunarli tarzda so‘z o‘yini qilish orqali imo-ishorada ko‘rsatiladi.

Bajarilgan ishlarni baholash quyidagi tartibda amalga oshiriladi: imo-ishora bo‘yicha ish to‘liq va to‘g‘ri bajarilgan bo‘lsa, baholash mezoniga mos ravishda 0 (nol) ball dan 30 ballgacha, daktilologiya bo‘yicha ish to‘liq va to‘g‘ri bajarilgan bo‘lsa, baholash mezoniga mos ravishda 0 (nol) ball dan 30 ballgacha belgilanadi.

Fan bo'yicha sinov o'tkazuvchi komissiya mazkur ta'lim yo'nalishi bo'yicha kadrlar tayyorlovchi kafedralarning professor-o'qituvchilari tarkibidan jalb etiladi.

Baholash kategoriyasi	Baholash mezon	Baho
1. Imo-ishora		
A'lo	Berilgan 10 ta so'zdan 9-10 tasini imo-ishorada aniq va tushunarli qilib ko'rsatib beriladi.	30 ball
Yaxshi	Berilgan 10 ta so'zdan 7-8 tasini imo-ishorada aniq va tushunarli qilib ko'rsatib beriladi.	20 ball
Qoniqarli	Berilgan 10 ta so'zdan 5-6 tasini imo-ishorada aniq va tushunarli qilib ko'rsatib beriladi.	10 ball
Qoniqarsiz	Berilgan 10 ta so'zdan 3-4 tasini imo-ishorada aniq va tushunarli qilib ko'rsatib beriladi.	5 ball
2. Daktilologiya		
A'lo	1-urinishda gapni to'liq o'qib berish	30 ball
Yaxshi	2-urinishda gapni to'liq yoki qisman o'qib berish	20 ball
Qoniqarli	3-urinishda qisman yoki hatolikka yo'l qo'ygan holda o'qib berish	15 ball
Qoniqarsiz	Topshiriqni bajara olmadi	0 ball
3. Erkin mavzu		
A'lo	Erkin mavzuda istalgan matnni og'zaki nutq bilan parallel ravishda, ya'ni og'zaki, daktil va imo-ishorada matnning umumiy mazmunidan chetga chiqmagan holda xatosiz, stilistik to'g'ri tuzilgan gaplardan foydalangan holda ko'rsatib berish	33 ball
Yaxshi	Tanlangan mavzuni imo-ishora orqali ifodalashda oddiy, sodda gaplardan foydalanish, umumiy qabul qilingan imo-ishoradan chetga chiqish	27 ball
Qoniqarli	Tanlangan mavzuni imo-ishora orqali ifodalashda matn mazmunini deyarli ochib bera olmaslik.	20 ball
Qoniqarsiz	Tanlangan mavzuni o'ta qisqa, umumiy fikrda to'liqsiz ifodalash	10 ball

III. Kasbiy (ijodiy) imtihonlar natijalari bo'yicha apellyatsiya tartibi

Abituriyentlar tomonidan kasbiy (ijodiy) imtihon natijalari bo'yicha universitet qabul komissiyasining apellyatsiyalar bilan ishlash hay'atiga natijalar e'lon qilingan kundan boshlab 24 soat davomida murojaat qilishlari mumkin.

Murojaatlar faqat o'zining ballari bilan bog'liq bo'lgan taqdirda qabul qilinadi, ammo boshqa abituriyentlarning ballari to'g'risida shikoyatlar qabul qilinmaydi.

